

Program Šanca pre váš región 2006

Grantová výzva

Konto Orange vyhlasuje druhý ročník programu Šanca pre váš región, v rámci ktorého prerozdeli **4 milióny korún** na zmysluplné inovatívne projekty, ktoré budú prínosné pre danú komunitu, pomôžu ľuďom meniť prostredie, v ktorom žijú a zvyšovať kvalitu života v svojom regióne. Podporené budú originálne projekty, ktoré sú **verejnoprospešného charakteru** a budú realizované formou **dobrovoľnickej práce**.

V každom z ôsmich krajov Slovenska budú podporené projekty v hodnote 500 000 Sk. Maximálna výška podpory na jeden projekt je 70 000 Sk.

Otvorený grantový program je realizovaný v dvoch etapách.

Do prvej etapy sa mohli zapojiť občania a organizácie, ktoré svoje projekty realizovali v prešovskom, košickom, trnavskom a nitrianskom kraji. Termín prijímania projektov bol 4. apríla 2006.

V druhej etape sú oslovení občania a organizácie realizujúce projekty v banskobystrickom, bratislavskom, žilinskom a trenčianskom kraji. Termín prijímania projektov je do 19. júla 2006.

Do programu sa môžu zapojiť:

- aktívni občania a neformálne skupiny občanov,
- mimovládne organizácie: občianske združenia, nadácie, spolky, neziskové organizácie, neinvestičné fondy
- samosprávy obcí
- verejnoprospešné inštitúcie
- regionálne médiá

Program nie je určený pre základné a stredné školy, nakoľko pre ne realizujeme samostatné grantové programy.

Kritériá programu:

Projekt, ktorý ste sa rozhodli spracovať, by mal spĺňať nasledovné kritériá:

1. **Inovativnosť, originalita nápadu** – podporené budú invenčné, zaujímavé a originálne nápady, ktoré nie sú v kompetencií iných orgánov a na ktoré nie je možné získať verejne dostupné finančné prostriedky,
2. **Verejnoprospešnosť projektu** – projekt musí prinášať úžitok väčšiemu počtu ľudí, otvorenej komunite,
3. **Dobrovoľnícka práca** – projekt musí byť zrealizovaný formou dobrovoľnickej práce, ktorá musí byť v projekte presne popísaná (koľko osôb sa bude na nej podieľať, na akých aktivitách) a vykázateľná,
4. **Udržateľnosť projektu** – projekt musí niesť potenciál dlhodobej pozitívnej zmeny, nesmie ísť o jednorazovú záležitosť. V projekte je potrebné popísať, kto sa bude starať o udržateľnosť projektu, akými prostriedkami bude udržateľnosť projektu zaistená (napr. formou pravidelne konávajúcich sa akcií, podujatí a pod.),
5. **Spolupráca** – na projekte sa bude podieľať viacero subjektov, projekt podporí spoluprácu medzi občanmi, organizáciami, prípadne samosprávou a verejnými inštitúciami,
6. **Projekt odráža potreby ľudí v danom regióne** – reaguje na potreby ľudí a prispieje k zvýšeniu kvality ich života,
7. **Realizovateľnosť, finančná efektívnosť projektu** – projekt musí byť realizovateľný, postavený na reálnych cieľoch, predkladatelia projektu musia byť zároveň aj jeho realizátormi. Projekt má efektívne zvolený rozpočet, ktorý je podrobne popísaný. Všetky položky rozpočtu priamo súvisia a prípravou a realizáciou projektu. Finančné prostriedky budú poskytované na materiálne vybavenie, zabezpečenie súvisiace s realizáciou plánovanej aktivity. Financie za služby môžu predstavovať max.20% z požadovanej sumy. Môže ísť len o preplatenie odborných prác, ktoré nie sú v kompetencií predkladateľov projektu.
8. **Medziľudské vzťahy, tolerancia a zníženie komunikačných bariér** – projekt prispieje k zlepšeniu medziľudských vzťahov, tolerancie, k zníženiu komunikačných bariér
9. **Jasne zadaná cieľová skupina**, ktorej má projekt slúžiť.
10. **Realizácia projektu naplánovaná:**
  - a) v prvej etape programu (košický, prešovský, trnavský a nitriansky kraj) od júna do októbra 2006
  - b) v druhej etape programu (banskobystrický, žilinský, trenčiansky a bratislavský kraj) od októbra 2006 do mája 2007.

V programe je možné podporiť projekty z rôznych oblastí:

- podpora a rozvíjanie komunitného života v obciach, mestách, mestských častiach (komunitné centrá, kluby mládeže, materské centrá a iné projekty podporujúce stretávanie komunity);
- zvýšenie informovanosti a angažovanosti občanov: zlepšenie komunikácie, výmena a šírenie informácií miestnym obyvateľom, ako aj návštevníkom a turistom;
- ochrana, obnova, zveľaďovanie životného prostredia;
- podpora regionálneho turizmu;
- úprava miest a objektov s významom pre miestnu komunitu (napr. úprava, vyčistenie parku, fontány, kde sa bude komunita stretávať, kde sa budú konať rôzne spoločenské akcie a pod.);
- podpora projektov, ktoré využívajú pozemky ako prostredníka ku kontaktu s prírodou (ekodiely, ekofarmy);
- obnova sociálneho života (podpora bývania pre bezdomovcov, integrácia znevýhodnených občanov a pod.);
- kultúrne podujatia, podporujúce regionálne zvyklosti a tradície daného kraja a stretávanie komunity;
- iné zmysluplné aktivity realizované v regiónoch Slovenska.

V programe nebudú podporené:

- detské ihriská v školských a ohradených areáloch,
- jednorazové kultúrne a športové podujatia,
- budovanie infraštruktúry (plynofikácia obce, rozvoj kanalizačnej siete, výstavba ciest, budovanie chodníkov, osvetlenia, osadenie lavičiek ako jediný cieľ projektu a pod.),
- rekonštrukčné opravy budov (opravy striech, výmena okien, podlahy a pod.)
- výskumné a vedecké projekty, vzdelávacie a študijné pobyty,
- dokončenie už rozbehnutých projektov,
- projekty prinášajúce úžitok len ich realizátorom; projekty ideologicky alebo extrémisticky zamerané; projekty v rozpore s morálnym, mravným a korektným správaním,
- zveľaďovanie súkromného majetku,
- mzdové náklady a odmeny pre organizátorov.

Finančné prostriedky budú poskytnuté na materiálne vybavenie, zabezpečenie súvisiace s realizáciou plánovanej aktivity. Financie za služby môžu predstavovať max.20% z požadovanej sumy. Môže ísť len o preplatenie odborných prác, ktoré nie sú v kompetencií predkladateľov projektu.

Výsledky

Do oboch etáp programu sa zapojilo spolu **487 projektov**. V celkovom porovnaní najviac projektov bolo predložených v prešovskom a košickom kraji (108 a 92 projektov), najmenej v trenčianskom a trnavskom kraji (31 a 30 projektov).

Vďaka podpore 39 projektov v prvej etape programu a 42 projektov v druhej etape boli podporené projekty v celkovej sume 4 milióny korún, spolu 81 projektov realizovaných vo všetkých 8 krajoch Slovenska.

Tabuľka č. 1 Počet predložených projektov a požadovaná suma v jednotlivých krajoch:

Kraj realizácie	Predložené projekty	Požadovaná suma	Podporené projekty	Podporená suma
Prešovský	108	6 661 870 Sk	12	537 200 Sk
Košický	92	5 608 163 Sk	10	500 000 Sk
Banskobystrický	82	5 466 930 Sk	12	520 000 Sk
Žilinský	61	3 737 010 Sk	12	520 000 Sk
Nitriansky	50	3 249 244 Sk	9	500 000 Sk
Bratislavský	33	2 028 423 Sk	9	480 000 Sk
Trenčiansky	31	1 993 368 Sk	9	480 000 Sk
Trnavský	30	1 833 857 Sk	8	462 800 Sk
Grand Total	487	30 578 865 Sk	81	4 000 000 Sk

Prvá etapa – obsahové vyhodnotenie

V košickom, nitrianskom, prešovskom a trnavskom kraji bolo podporených **39 projektov** v celkovej sume **2 mil. Sk**, ktoré sme podľa témy rozdelili do 7 kategórií:

- Najviac podporených projektov sa týkalo témy „**OBNOVA A REKONŠTRUKCIA OBJEKTOV S VÝZNAMOM PRE MIESTNU KOMUNITU ALEBO KULTÚRNE PAMIATKY**“ V **13 projektoch** išlo o aktivity realizované na verejných priestranstvách, ktoré boli určené pre potreby miestnej komunity.

V Letanovciach v Slovenskom raji bola obnovená jedna z **najstarších turbín poháňaných vodou**, ktorá bola v minulosti využívaná na poháňanie kolesa mlyna v lokalite Letanovský mlyn. V rámci projektu bolo zrevitalizované aj okolie a osadený náučný panel, ktorý bude slúžiť návštevníkom Slovenského raja.

V obci Čajkov bola skultúrnou vstupná časť obce, vznikol tu **lesopark** v tvare Slovenska s názvom Zelené srdce Európy. Na tomto mieste nájdu obyvatelia miesto pre oddych a relax, deti sa môžu venovať hre v príjemnom zelenom prostredí.

V Šali vznikol Art-park - **mestský park**, ktorého súčasťou je nainštalovaný objekt, pútač a sochy. Na tvorbe pútača sa podieľali aj žiaci základných a stredných škôl, ktorí ho doplnili výtvarnými motívmi.

Záchrane kultúrnych pamiatok hradu Gýmeš, Hrušov, strážnej veže v Jedľových Kostolnoch a kláštora Kamaldulov a ich sprístupneniu verejnosti sa venovalo združenie Leustach z Nitry.

V obci Vieska nad Žitavou bola obnovená stará **kamenná studňa** a jej okolie, čím vznikla príjemná oddychová zóna v centre obce.

Výstavbe či obnove **prírodného amfiteátra** boli venované 2 projekty – v obci Tarnov a v Stropkove. Amfiteátre budú slúžiť kultúrnym a spoločenským účelom.

V Sobotišti bolo upravené **okolie hvezdárne**.

Vďaka programu bolo v prvej etape vybudovaných či obnovených 5 **detských ihrísk** – v areáli materského centra Haliganda v Košiciach, v areáli materského centra Lampášik v Skalici, v obci Holiare, v Horných Otrokovciach. V obci Borová vzniklo špeciálne ihrisko pre deti s autizmom.

- Druhú najpočetnejšiu skupinu podporených projektov tvorili projekty zamerané na „**ROZVOJ ŽIVOTA KOMUNITY**“. Do tejto kategórie spadá **7 projektov**. Cieľom týchto projektov bolo oživiť komunitný život meste či obci, podporiť stretávanie obyvateľov, iniciovať aktivity pre spoločné trávenie voľného času, odstraňovať anonymitu, predsudky, budovať vzájomné vzťahy, podporovať iniciatívu a zapojenie obyvateľov do spoločných aktivít.

V Košiciach na sídlisku Ťahanovce, kde žije 22 tisíc obyvateľov, pripravilo Centrum komunitného rozvoja plán zaujímavých **podujatí pre všetky vekové kategórie**, tzv. Ťahanovský kalendár akcií, do ktorého sa zapojilo množstvo obyvateľov tohto sídliska.

V Obci Trhovište bol realizovaný projekt zameraný na **zblíženie komunity žien dvoch etníc** (rómskeho a nerómskeho), v rámci ktorého si ženy mali možnosť navzájom vymieňať cenné rady a informácie z oblasti starostlivosti o rodinu, zdravie, starostlivosť o seba. Zdokonalili sa v príprave zdravých jedál a estetike stolovania, s veľkým záujmom sa stretla beseda s gynekológom a rehabilitačnou lekárkou či práca s počítačom. Projekt prispel k zblíženiu dvoch etníc a stretávaniu ženskej komunity v obci.

O rozvoj komunitných aktivít a stretávanie cieľovej skupiny sa snažia aj materské centrá. V programe bolo podporené **materské centrum** Klokanček v Nitre, ktoré otvorilo inovovanú detskú herňu. Táto je uspôsobená aj pre hendikepované deti, čím centrum prispelo k stretávaniu komunity mamičiek nie len so zdravými deťmi, ale aj postihnutými.

Projekt občianskeho združenia Podaj ruku sa zameriaval na skupinu **detí zo sociálne slabých rodín** žijúcich na sídlisku v Humennom. Deťom bol počas letných prázdnin ponúknutý bohatý program, vďaka ktorému mohli spoznávať prírodu a kultúrne pamiatky. Najväčším prínosom bolo zblíženie tejto komunity detí a vytvorenie nových priateľstiev.

Slovenský skauting, 43.zbor prof. Hlaváča pôsobiaci v Bardejove a okolí pripravil sériu aktivít zameraných na **mladých ľudí**, čím im ponúkol možnosti atraktívneho trávenia voľného času a stretávania.

Zaujímavý kultúrno-komunitný projekt pripravilo združenie CEE PhotoFund v Humennom zameraný na podporu aktivizmu **obyvateľov sídliska III** v Humennom. V rámci projektu boli zozbierané amatérske

fotografie obyvateľov zachytávajúce život na sídlisku v minulých rokoch a porovnávanie so životom v súčasnosti. Fotografie boli následne inštalované na chodbách obytných domov. Obsahom projektu bola aj séria zaujímavých diskusií obyvateľov sídliska.

Miesto pre stretávanie komunity a zmysluplné trávenie voľného času vzniklo vybudovaním **knižného centra** v obci Ostrov pri Piešťanoch. Okrem knižného fondu boli ponúknuté zaujímavé tvorivé dielne a workshopy.

➤ V **6 projektoch** išlo o aktivity zamerané na „**ROZVOJ KULTÚRY A KULTÚRNYCH TRADÍCIÍ REGIÓNU**“.

Tri projekty sa týkali zachovania kultúrnych tradícií regiónu. V obci Prakovce sa uskutočnil **festival dychovej hudby** s názvom Prakofest, pričom dychová hudba má v tomto regióne dlhoročnú tradíciu. Projektom sa podarilo priblížiť túto hudbu aj mladým ľuďom.

V Dunajskej Strede sa už niekoľko rokov konajú pravidelne Workshopy malých **ľudových remesiel**, ktoré organizuje združenie NA'CONXYPAN. Tento ročník bol okrem iného zameraný na zachovanie ľudových piesní a tancov.

V projekte „Ide furman dolinou“ vo Veľkých Kapušanoch išlo okrem **kultúrnych tradícií regiónu** aj o sociálny rozmer – zblíženie miestnej komunity a odstraňovanie bariér.

Ďalšie tri kultúrne projekty boli iniciatívou mladých ľudí, ktorí sa pričínili o rozvoj kultúrnych aktivít v regióne a vytvorenie priestoru pre kultúrne stretnutia. V obci Ľubica nacvičili mladí ľudia **divadlo**, v ktorom predstavovali návštevníkom vybrané historické udalosti v dobových kostýmoch. Série divadelných predstavení, ktoré navštívilo množstvo záujemcov, sa odohrávali na Kežmarskom hrade.

Občianske združenie PRO KULTURA vytvorilo v Kežmarku **alternatívny kultúrny klub** pre mladých ľudí s názvom PONORKA. Klub sa čoskoro po svojom otvorení stretol s veľkým záujmom mladých ľudí, zorganizovali sa tu zaujímavé koncerty, besedy, tanečné vystúpenia, filmové premietania.

Iniciatívou neformálnej skupiny mladých ľudí bolo v Senici - časti Kunov zrekonštruované divadelné javisko v kultúrnom dome, čím vznikol **multifunkčný priestor** pre zaujímavé divadelné predstavenia, koncerty, prednášky či spoločenské podujatia.

➤ Jedným z tematických okruhov programu bolo aj „**ZVÝŠENIE INFORMOVANOSTI A ANGAŽOVANOSTI OBČANOV, ROZVOJ REGIONÁLNEHO CESTOVNÉHO RUCHU**“, ktorým sa zaoberalo **5 podporených projektov**.

Obecný úrad Senné realizoval projekt zameraný na zviditeľnenie významného vtáčieho územia v Národnej prírodnej rezervácii „Senné – rybníky“. Na tomto území boli osadené **informačné tabule**, ktoré obsahujú zaujímavé a poučné informácie o prírodnej rezervácii a jej osobitostiach.

Zviditeľniť prírodné zaujímavosti regiónu a pričiniť sa o rozvoj miestneho turizmu malo za cieľ aj Ochránárske a kultúrne združenie Poiplia, ktoré v rámci projektu dobudovalo **turistický chodník** na vrch Drieňok, osadilo **smerové a informačné tabule** v troch jazykoch a vybudovalo **rozhľadňu** a oddychové miesto pre turistov.

O **rozvoj bežeckého lyžovania** a zvýšenie informovanosti o jeho možnostiach sa pričínili Turistický klub BESKYD v okolí Habury. Vďaka aktivitám členov klubu boli upravené niektoré bežecké trate, obnovilo sa turistické lyžiarske značenie a vydané boli propagačné brožúry s presným popisom trás, mapami a fotografiami.

Združenie na rozvoj regiónu severovýchodného Slovenska - Makovica zrealizovalo projekt zameraný na rozvoj Svidníckeho a Stropkovského okresu spustením **informačnej web stránky**, obsahujúcej všetky potrebné informácie o regióne.

OZ SPIŠ - združenie pre obnovu a rozvoj regiónu sa podieľalo na výrobe originálnych drevených plastík, ktoré slúžia v Spišskom Hrhove ako **smerové označenia ulíc a pamätihodností**.

➤ Témou „**OBNOVY SOCIÁLNEHO ŽIVOTA, INTEGRÁCIE MARGINALIZOVANÝCH SKUPÍN**“ sa zaoberali **4 projekty** podporené v prvej etape.

Tri projekty spadajúce do tejto kategórie využívali potenciál koňa ako prostriedok terapie a integrácie ľudí s postihnutím – **hipoterapie**. Centrum voľného času Príroda v Trebišove, ktoré sa okrem iného zaoberá chovateľstvom koní, realizovalo aktivity na rozvoj turizmu a spoznávanie krás okolia z konského chrbta, zároveň bolo jazdenie umožnené deťom zo špeciálnymi potrebami za účelom terapie, rehabilitácie, zvýšenia

tolerancie rôznych skupín obyvateľov. Podobné projekty realizoval Jazdecký klub zo Sniny a občianske združenie Butterfly z obce Naháč.

Integráciu a sebarealizáciu telesne postihnutých sa zaoberal projekt združenia ZOM Prešov, ktoré zorganizovalo **Športové hry telesne postihnutej mládeže** pre mladých ľudí s postihnutím z celého Slovenska, ktoré sa realizovali v rekreačnom zariadení na Domaši.

- Do oblasti „**OCHRANA, OBNOVA ALEBO ZVEĽAĎOVANIE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA**“ spadali **3 projekty**.

Obec Kolinovce sa pričínila o **estetizáciu prírodného zdroja pitnej vody**, ktorý slúži najmä rómskym obyvateľom. V rámci realizácie bolo pri novom mieste odberu postavený aj drevený prístrešok s lavičkou a okolitý terén bol upravený osadením zámkovej dlažby. Tieto aktivity zvýšili vzhľad prostredia a napomohli k zvýšeniu komfortu pri odbere pitnej vody.

V obci Borša v košickom kraji sa pričínilo združenie REMAKE o **zušľachtenie a skultúrnenie prírodného prostredia v obci**. V rámci projektu bol obnovený prírodný amfiteáter, čomu predchádzalo vyčistenie okolia od odpadkov, úprava zelene, výrub nezdravých drevín. Prírodný amfiteáter bude slúžiť kultúrnym a spoločenským účelom.

Tretí projekt sa týkal **vyčistenia prírodných lesných prameňov**, ktoré sa nachádzajú v okolí mesta Šahy a v blízkosti obce Vyškovce. Projekt bol iniciatívou neformálnej skupiny mladých ľudí, ktorým záleží na životnom prostredí. Vyčistením prameňov sa sprístupnil ich účel oddychu a občerstvenia turistom, hubárom či poľovníkom.

- **1 projekt** bol zameraný na trávenie voľného času mladých ľudí - „**Vybudovanie športoviska – Inline parku**“, pre úraz predkladateľa projektu však napokon projekt nebol zrealizovaný.

Druhá etapa – obsahové vyhodnotenie

V banskobystričkom, bratislavskom, trenčianskom a žilinskom kraji, spadajúcich do druhej etapy programu, bolo podporených **42 projektov** v celkovej sume **2 mil. Sk**, ktoré sme podľa témy rozdelili do siedmich základných tematických oblastí:

1. Hoci sa jednotlivé oblasti a ciele projektov prelínali, podľa prioritného zamerania sa najviac projektov (10) podporených v druhej etape programu týkalo **ROZVOJA ŽIVOTA KOMUNITY**, podpora stretávania sa obyvateľov miest a obcí, znižovanie a odstraňovanie anonymity, spoločné trávenie voľného času a podobne.

Mestá a obce Myjava, Nižná a Jakubov spája to, že vďaka programu Šanca pre váš región tu mohli vzniknúť nové či zatraktívniť už existujúce **detské a materské centrá**.

V dedinke Jakubov vzniklo celkom nové centrum pre rodičov s deťmi, ktoré tu doposiaľ chýbalo. Je to jediné miesto v obci, kde sa môžu rodičia s deťmi stretávať a kde môžu organizovať rôzne kultúrne a spoločenské podujatia aj pre verejnosť, čím sa napĺňa komunitný význam projektu.

K zatraktívneniu ponuky aktivít a prostredia materského centra v meste Myjava prispel grant vo výške 45 000 Sk, vďaka ktorému si mohli rodičia zakúpiť netradičné didaktické pomôcky pre deti, zorganizovať prednášky odborníkov – lekárov, ktorí sa navyše zriekli svojho honoráru v prospech centra, preto sa suma navýšila a centrum si mohlo zakúpiť aj nový detský nábytok.

Materské centrum Dupajda v Nižnej dostalo pekný narodeninový darček z výročiu svojho vzniku, keďže si mohli vďaka grantu vytvoriť nový baby kútik a špecializovanú cvičebňu pre budúce mamičky, zatraktívniť knižnicu o odbornú literatúru a zorganizovať vianočný koncert pre všetkých svojich priaznivcov.

K zblíženiu komunity prispeli aj **komunitné aktivity pre obyvateľov sídliska či mestskej časti**.

Projekt Orálna história – pamäť ulice bol určený všetkým ľuďom, ktorí žijú, pracujú alebo pôsobia na Panenskej ulici v bratislavskom Starom meste. V rámci projektu dobrovoľníci prevažne z radov študentov zbierali príbehy miestnych obyvateľov, ich osobné pohľady na históriu a život tejto štvrte. Tie boli po zozbieraní publikované v lokálnych novinách *Susedstvo na Panenskej*. Nechýbalo ani stretnutie tejto

komunity na príjemnom spoločenskom podujatí, ktoré malo za cieľ aby sa ľudia spoznali, zblížili, porozprávali a nadviazali susedské vzťahy.

Obdobný projekt vznikol v Žiline na Gaštanovej ulici, kde sa predkladateľkám projektu podarilo vylákať rodiny s deťmi a obyvateľov tejto mestskej časti zo svojich domov i pomyselných ulít a zorganizovať spoločenské stretnutie. Nechýbal tu kultúrny program, súťaže pre deti, športové aktivity či priestor pre prejavenie neobjavených talentov. Po prekonaní počítačových rozpakov si ľudia začali hľadať k sebe cestu a napokon boli ohlasy veľmi pozitívne, čo podnietilo organizátorov pre pravidelné usporiadavanie takýchto akcií, ktoré budú zblížovať miestnu komunitu.

Vďaka programu sa podarilo vybudovať Tévovňu - **klub pre mladých ľudí** žijúcich v Krupine a jej okolí, ktorý dostal názov podľa združenia Tévá. Ide o hebrejský názov pre archu – teda útočisko pre mladých ľudí, v ktorom sa môžu v bezpečnom prostredí bez alkoholu a drog stretnúť, zabávať sa, vypočuť si zaujímavú prednášku či zhladať zaujímavé premietanie.

Aj maličká obec Malé Straciny so 124 obyvateľmi nachádzajúca sa v okrese Veľkého Krtíša dostala šancu pre svoj rozvoj a zvýšenie kvality života svojich obyvateľov. V obci sa nachádza knižnica, ktorá plní kultúrny a spoločenský význam – jej pôsobnosť však ešte viac rozšírili tým, že aktivity preniesli von, medzi ľuďmi. V blízkosti knižnice vznikla príjemná **oddychová zóna** so zeleňou, lavičkami či detskými hracími prvkami, kde sa usporadúvali literárne besedy, čítania, prednášky či súťaže, nechýbali ani divadelné predstavenia.

Hornonitrianske osvetové stredisko z Prievidze sa zameralo na vyplnenie **voľného času detí a mládeže pri tvorivej umeleckej činnosti**. V rámci projektu bolo zorganizovaných niekoľko tvorivých dielní ktorých náplňou bola tvorba z papiera, keramiky či dreva, pričom vytvorenými umeleckými dielkami následne zdobili verejné priestranstvá, predovšetkým školy ktoré deti – účastníci dielní navštevujú. Do diania sa zapojili aj rodičia.

Komunita je spoločenstvo ľudí, ktorých niečo spája – v prípade žilinského projektu išlo o **spojenie komunity detí a rodín, ktoré vlastnia psíka** a majú pozitívny vzťah k zvieratám. Členovia dobrovoľného združenia záchranárskej kynológie K-7 usporiadali pre verejnosť niekoľko stretnutí, počas ktorých mohli účastníci vodiť psíkov po prekážkach, sledovať psov ubytovaných v psom hoteli, cvičiť vlastných alebo klubových psov, či len tak sa voľne zahrať či kresliť. Projekt mal aj sociálny rozmer, keďže boli doň zapojené aj deti z detských domovov, deti s postihnutím či inými typmi problémov. Podarilo sa nadviazať kontakty s deťmi zo sídliska a ponúknuť im možnosti zmysluplného trávenia voľného času.

Deň komunity neziskového sektora Liptova ako aj ďalšie aktivity v rámci projektu realizované občianskym združením Liptovium mali za cieľ zblížiť najmä zástupcov tretieho sektora tohto regiónu a nadviazať plodnú spoluprácu pri dosahovaní cieľa – rozvoja regiónu Liptova.

2. V druhej etape programu bola silne zastúpená aj téma **OBNOVA SOCIÁLNEHO ŽIVOTA; INTEGRÁCIA MARGINALIZOVANÝCH SKUPÍN**, do ktorej spadalo 9 podporených projektov. Medzi znevýhodnené skupiny patrili deti, mládež a dospelí ľudia so zdravotným postihnutím, rómske deti, starí ľudia ako aj mamičky na materskej dovolenke.

Skvalitnenia života zrakovo postihnutých ľudí sa týkali dva projekty - predkladané občianskym združením Infoblind z Bratislavy a Oblastným strediskom sociálnej rehabilitácie z Martina. U ľudí so zrakovým postihnutím je jedným z hlavných problémov obmedzená možnosť prijímania informácií, ktoré bežne ľudia prijímajú zrakom (literatúra, tlač, internet a pod.). Oba projekty sa preto zameriavali na **debarierizáciu informačného prostredia** – jednak vytvorením digitálnej knižnice www.digibooks.sk ako aj zriadením špeciálneho počítača s hlasovými výstupmi v stredisku v Martine, ktoré je prístupné všetkým zdravotne hendikepovaným občanom z Martinskeho regiónu.

V Novákoch a Tepličke nad Váhom prispeli projekty k zapojeniu a integrácii zdravotne postihnutých občanov - úpravou areálu klubu Slovenského zväzu zdravotne postihnutých v Novákoch vznikla príjemná **oddychová zóna pre ľudí so zdravotným postihnutím**, ich rodinných príslušníkov ako aj širšiu verejnosť, čím vznikol priestor pre rôzne spoločenské a kultúrne podujatia. Domov sociálnych služieb Straník v Tepličke nad Váhom rozšíril ponuku **výchovno-pracovných aktivít** pre svojich klientov vytvorením bylinkovej relaxačnej záhrady a oddychovej zóny.

Dôraz na integráciu komunity zdravých a hendikepovaných detí kládol projekt občianskeho združenia Keramiklub z Dubnice nad Váhom, pričom ako z názvu združenia vyplýva išlo o stretnutia zamerané na **tvorbu z hliny**. Pri zaujímavej tvorivej činnosti sa deti učili prijímať vzájomné odlišnosti, rešpektovať jeden druhého a porozumieť, že hodnota každého človeka spočíva v jeho individualite.

V Záhorskej Bystrici sa zrealizoval projekt zameraný na odstránenie predsudkov spoločnosti voči mladým ľuďom s poruchami správania z Diagnostického centra. Centrum sa otvorilo verejnosti a chlapci svojou šikovnosťou, ktorú preukázali napríklad aj pri divadelnom predstavení, pomohli nabúrať predsudky a nedôveru obyvateľov.

Projekt s názvom „Školský autobus“ riešil **zlepšenie situácie rómskych rodín** žijúcich v Banskej kolónii v Handlovej. Pracovníčky materskej škôlky ponúkli rodičom možnosť aby ich deti navštevovali materskú škôlku a lepšie sa tak pripravili na školskú dochádzku. Pomohli im aj zakúpením pomôcok a školských potrieb. Napriek snahe sa však nie vždy stretli so záujmom a ochotou zo strany rómskych rodín.

K marginalizovaným skupinám ktoré stoja neraz na okraji spoločnosti patria aj starí ľudia. Po ukončení zamestnania a odrastení detí strácajú zmysel života, majú veľa voľného času, sú vylúčení zo spoločenského života, neraz sa cítia opustení. So zámerom zvýšiť kvalitu života seniorov vznikol v Bratislave Klub strieborných hláv, ktorý aj vďaka projektu rozšíril svoju ponuku **zmysluplného trávenia voľného času ľudí v dôchodkovom veku** či zdravotne postihnutých.

V Ružomberku bolo vybudované **centrum pre budúce rodiny a rodiny s bábätkom** zamerané na poskytovanie informácií, poradenstvo v oblasti prenatálnej a postnatálnej starostlivosti.

3. Divadlá, knižnice, galérie či kiná v mestách a obciach plnia dôležitú úlohu uchovávanía a **ROZVOJA KULTÚRY A KULTÚRNYCH TRADÍCIÍ**. Vďaka 7 podporeným projektom sa v rámci programu podarilo prispieť k rozvoju aj tejto oblasti života.

Vďaka 2 podporeným projektom vznikol **festival ochotníckych divadelných súborov** na Záhorí, v Žiline a okolitých obciach sa mohli deti a mladí ľudia zapájať do **interaktívnych divadelno-literárno-hudobných predstavení** organizovaných občianskym združením Makovica.

O **udržanie folklóru a ľudových tradícií** sa pričínal projekt „Kvetná nedeľa“ v obci Vinosady v bratislavskom kraji.

V malej obci Šenkvice bola obnovená tradícia **premietaní filmov** pre všetky vekové kategórie, ktorá zároveň patrí medzi jednu z mála kultúrnych aktivít v obci.

V Banskej Bystrici sa zrealizoval ojedinelý projekt **približujúci výtvarné umenie deťom** už v predškolskom veku im vlastnou, pútavou a zaujímavou formou, pričom sa mohli oboznámiť s dielom a tvorbou známeho slovenského maliara Dominika Skuteckého.

Pre zachovanie kultúrnych tradícií a usporiadavanie folklórnych slávností bolo dôležité obnoviť starý **tanečný kruh** v obci Tuchyňa.

V obci Babkov v žilinskom regióne bola **obnovená miestna knižnica** ako jediná kultúrna inštitúcia v obci.

4. Päť podporených projektov sa zameriavalo na **OCHRANU, OBNOVU ALEBO ZVEĽAĎOVANIE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA**.

Zaujímavý projekt sa uskutočnil na bratislavskej Kolibe, kde boli občania zapojení do možnosti podieľať sa na **skrášlení okolia lesoparku** a zároveň naučiť sa vyrábať výrobky z dreva pod dohľadom odborníkov. Boli usporiadané tvorivé dielne priamo v prírode pre širokú verejnosť, na ktorej sa vyrábali z dreva väčšie i menšie predmety, ktoré boli na záver osadené v prírode.

K **revitalizácií stromoradia a zelene** vo Filákovke pomohlo nie len zakúpenie zelene prostredníctvom grantu, ale aj nadšenie a zapojenie vyše 100 dobrovoľníkov, ktorí pomohli skrášliť a zazeleniť námestie a nadviazať aktívnu spoluprácu.

Zeleň pribudla aj na sídlisku v Čadci, kde bola vysadená **zelená aleja** na mieste, kde mali pôvodne stáť garáže. Vďaka občianskej iniciatíve sa podarilo zachrániť tento zelený pás na panelovom sídlisku. Do výsadby stromčekov sa zapojili aj deti z miestnej základnej školy.

V Revúcej sa Centrum neformálneho vzdelávania a prevencie zameralo komplexne na **riešenie ochrany životného prostredia v meste**. Projekt pozostával z niekoľkých aktivít, medzi ktorými nechýbalo vytvorenie hliadok zostavených z mladých ľudí – dobrovoľníkov, ktorí monitorovali čierne skládky v meste a jeho okolí a v prípade ich výskytu ich nahlasovali príslušným orgánom. Okrem toho sa sami venovali čisteniu životného

prostredia vo viacerých mestských častiach či osvetovej a školskej činnosti, počas ktorej vyškolili ďalších dobrovoľníkov.

Iniciatívou mladých ľudí – študentov bol zavedený **separovaný zber** na Ekonomickej fakulte UMB v Banskej Bystrici, pričom nechýbali ani prednášky a diskusie s aktuálnymi témami týkajúcimi sa životného prostredia.

5. Ďalšou z oblastí do ktorej spadali realizované projekty boli **ŠPORTOVÉ AKTIVITY A VYBUDOVANIE ŠPORTOVÍSK.**

Vďaka programu mohlo vzniknúť **multifunkčné športové ihrisko** v Brezovej pod Bradlom či obci Veľká nad Ipľom. Tu malo vybudovanie športovej zóny význam aj pre zblížovanie miestneho obyvateľstva, keďže tu žijú rôzne národnosti a etniká a je potrebné prispievať k odstraňovaniu komunikačných bariér. Šport je k tomu ideálnou príležitosťou.

V Porube sa podarilo doplniť a **zatraktívniť ponuku už existujúceho športového areálu** zakúpením basketbalových košov a stolnotenistových stolov, pričom na úprave prostredia sa pričinila väčšina mládež ktorá bude areál využívať.

Projekt **rozvoja snowboradingu** v regióne Kysúc bol úzko spätý s vhodnými poveternostnými podmienkami a dostatkom snehu, z dôvodu slabej zimy a nedostatku snehu sa nepodarilo na 100% zrealizovať cieľ vybudovania snowboradového parku s prekážkami v menšom stredisku neďaleko Čadce. Všetko je však pripravené a ako náhle vzniknú lepšie podmienky bude možné projekt úspešne dokončiť, čo poteší nejedného nadšenca tohto druhu športu.

Do kategórie rozvoja športu a športových aktivít spadal aj nezrealizovaný projekt vybudovania „Boardparku“ - zameraného na netypický šport mountainboarding a rozvoj cestovného ruchu v obci Kálnica.

6. Téma **OBNOVA A REKONŠTRUKCIA OBJEKTOV S VÝZNAMOM PRE MIESTNU KOMUNITU ALEBO KULTÚRNE PAMIATKY** bola zastúpená v 4 realizovaných projektoch. Išlo o úpravu verejných priestranstiev či vytvorenie oddychových zón a detských ihrísk.

V areáli hvezdárne v Rimavskej Sobote bol upravený park, tzv. **astropark**, pričom úprava pozostávala z opráv lavičiek, vyčistenia chodníkov a úpravy plošín s ďalekohľadmi, okrem toho tu boli osadené slnečné hodiny ako názorná demonštračná pomôcka merania času a informačná tabuľa o blízkosti 20. poludníka. Projektom sa podarilo zároveň zvýšiť záujem verejnosti o astronómiu.

Vďaka programu vznikli dve **nové detské ihriská** - v obci Banská Belá a Teplý Vrch. Do ich realizácie sa zapojili samotní obyvatelia, najmä rodičia ako aj deti.

Nedostatočné možnosti trávenia voľného času viedlo v obci Hybe k vybudovaniu **multifunkčného ihriska pre deti a mládež**. 40 ľudí sa podieľalo na vyčistení a zarovnaní terénu, výrobe a osadení futbalových bránok, vybudovaní komplexu detských preliezok a pieskoviska, ako aj na osadení lavičiek pre príjemný oddych.

7. Najmenej podporených projektov spadalo do témy **ZVYŠOVANIE INFORMOVANOSTI A ANGAŽOVANOSTI OBČANOV, ROZVOJ REGIONÁLNEHO TURIZMU.**

V obci Divín ktorá ponúka zaujímavé architektonické, historické pamiatky ako aj prírodné skvosty bol vybudovaný **turisticko-náučný chodník**, na ktorom sa môžu návštevníci dozvedieť zaujímavé informácie prostredníctvom vytvorených informačných tabúľ a oddýchnuť si a načerpať síl v príjemnom oddychovom prístrešku.

O rozvoj regionálneho turizmu sa pričínal projekt Cykloklubu Poľana v Detve, ktorý bol zameraný na **zlepšenie turistického informačného značenia** umiestneného na autobusových označníkoch. Projekt zároveň prispel k spolupráci viacerých subjektov v Detve – mimovládnych organizácií, samosprávy, podnikateľov či dobrovoľníkov z radov občanov.